

NKA Közgyűjtemények Kollégiuma

Pályázati azonosító: 505111/04974

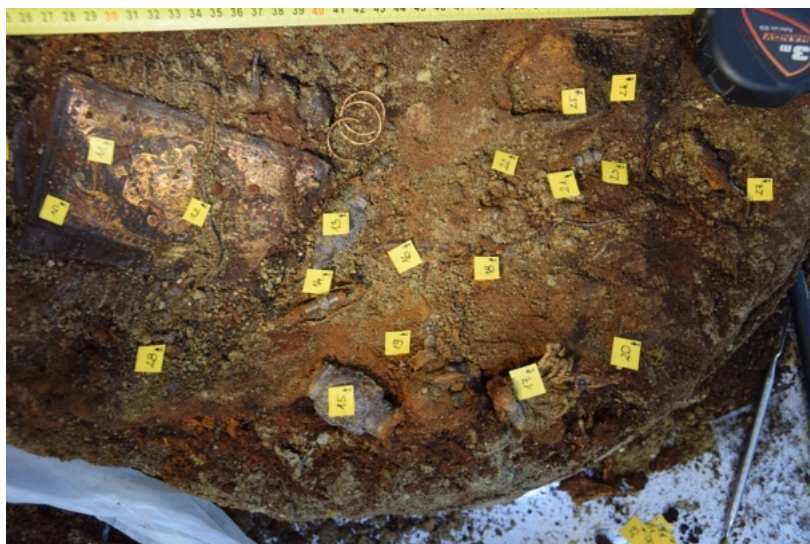
Pályázati cél: Viseleti elemek restaurálása a kőszegi Szent Jakab-templom feltárásából

2022-2023-ban zajlott a két Jurisics-téren álló templom, a Szent Jakab-, és Szent Imre-templom régészeti feltárása. A Szent Jakab-templom kutatása során 2022 őszén a szentély előtt egy előkelő sír került elő. A Pap Ildikó Katalin régész által vezetett ásatás egyik kiemelkedő lelete volt a Széchy-címerrel díszített imádságos könyvvel, gyöngyvirágos tollforgóval, díszes viseletben eltemetett férfi sírja. A tollforgó megtisztítása már korábban megtörtént, a textil és bőr viseleti elemek restaurálása viszont a 2025-ben beadott, 505111/04974 pályázati azonosítószámú NKA pályázatban elnyert összeg terhére valósulhatott meg.

Nagy Rebeka textilrestaurátor munkája nyomán újjalt meg a Széchy-címerrel díszített imakönyv és a KE 579/18. számú sírba temetett egyén viseletének további elemei, a felsőruha, valamint az öv maradványai, bőrcipők, továbbá három egymásba kapcsolt aranykarika (valószínűleg Gimmel-gyűrű).

A tárgyak restaurálás előtti állapota:

A felsőruha maradványai a fémfonalból kötött gombok mellett jobb állapotban maradtak fenn, az ujjak vélhetően megsemmisültek az évszázadok során. A derék részen elől az öv nagy része hiányos, sérült, gyenge megtartású, csupán a fémfonalból gombkötő munkával készített részei mentén maradt az eredeti zsinórzatából valami. Az imakönyv lapjai megsemmisültek, csupán a bőr kötése, fa könyvtáblája maradt meg rápréselődve a test és a viselet maradványainak felületére. Bőr öve a fém veret mentén maradt meg. Az arany karikák jó megtartásúak.

A konzerválás, restaurálás menete:

A restaurátor a töredékek száraztisztítását egy kis keresztmetszetű üvegpipettán keresztül történő porszívózással végezte, egy speciális, épített vízszűrős rendszeren keresztül, minden textil, bőr és egyéb szervesanyag-töredéken. Az erősebben kötött szennyeződések fellazítása ecseteléssel, illetve óvatosan, spatulákkal történt.

A szerves anyagok száradása lassan, kb. 1 hónapon keresztül zajlott, hogy a folyamat során ne károsodjanak a töredékek. A száradás előtt az eredeti formára igazították a különböző töredékeket, melyeket állapotuk miatt rovartűvel vagy tüllel bandázs-szerűen, más esetekben üveglapokkal rögzítettek a száradás idejére.

A restaurátor a nagyobb méretű textiltöredékeket az eredeti helyüknek megfelelően rendezte el egy több réteg Moltonnal (bolyhos felületű, vastag pamutszövet), majd kék színű selyemszövettel bevont rétegezt lemezen (ez a megoldás alkalmas a tárgyak esztétikus megjelenítésére egy kiállításban, emellett alkalmas a tárgyak hosszútávú biztonságos tárolására is). A kisebb, csak a kutatás számára értelmezhető töredékek is hasonló, merev, de nem selyemmel bevont alátámasztást kaptak, illetve a még kisebb töredékeket polietilén zacskókba csomagolták el.

Az imakönyvet is a fent leírt módon száraztisztította a restaurátor. Ezt követően kísérleteket végzett nedves tisztításra, valamint glicerines kezelésre, a bőr puhítására. Ám a vörös festés különböző mértékben ugyan, de alkoholra, vízre és glicerinnre is érzékeny volt, nagy része a próbához használt vattán maradt. Ezért a porszívózással, ecseteléssel megtisztított imakönyv-kötést végül semmivel sem kezelte. A formára alakítás lassan, lépésről lépésre történt, összesen 1 hónap alatt, először Tyvek zsákokkal, melyeket ólomsöréttel töltöttek a megfelelő súly biztosításához, majd a száradáshoz a végleges formát alakított ki a restaurátor poliészter flízből és habosított polisztirol táblából, melyre tüll bandázsolással rögzítette a bőrt. A nagy deformításokat igyekeztek eltávolítani a felületből, ám a kisebb, vagy mélyen visszahajló részekben az eredeti sérülése nélkül nem lehetett volna kiegyenesíteni a bőrt, illetve a beütő bélyegzők nyomát sem szerették volna eltüntetni, ezért nem lehetett cél a teljes kisimítás. Ezután lassan, kb. 1 hónap alatt szárították meg a tárgyat. A kiállítási installációhoz Ethafoamból (habosított polietilén lemezből) készített „könyvtestet” a restaurátor.

A fém (véltetően ezüst) öv vég tisztítása Etiléndiamid-tetraecetsav-dinátrium sójának 5%-os oldatával történt. Nem bemelegítéssel, mert a hátoldalon egy vászonkötésű, kisméretű, de textilszerű töredék tapadt a zöld korrózióba, melyet meg szerettek volna őrizni, ezért a szakember a komplexképzős oldatot agar-agarban gélesítette (5%) majd ebből vastag lapokat öntött, s a fém részekre helyezte. Amikor sötétkékre színeződött - általában 24 óra elteltével, - akkor cserélte. Így összesen kb. 1 hét alatt sikerült megtisztítani az öv szíjvéget. Az övcsat tisztítása szintén EDTA-2Na 5%-os oldatával történt.

Az arany karikák/Gimmel gyűrűk tisztítása felületaktív anyaggal (Genapol), 1%-os oldatban, majd többször desztillált vízzel öblítve zajlott, végül etanolos nedves törlőkendővel törölték át a felületet a száradás gyorsítása érdekében.

A bőr cipők töredékein a tisztításuk után a restaurátor konzerválási próbát végzett, a próbák eredményeként arra jutott, hogy a vastagabb bőrök (pl. talpbőrök) esetében, a lassú száradás ugyanolyan eredményt hoz, mint a glicerines kezelés, ezért ebben az esetben nem alkalmazott semmilyen kezelőanyagot. A vékonyabb, kisebb töredékek esetében a 70% glicerinnel, 30% ioncserélt víz keverékével történő ecsetelés, majd a formára történő, lassú szárítás bizonyult a legmegfelelőbb megoldásnak.

A felhasznált anyagok: desztillált víz, Genapol (nemionos felületaktív anyag), EDTA-2Na, agar-agar, rétegezt lemez, Molton, selyemszövet, sodratlan selyemfonal, Lascaux HV 498 akril ragasztó (az installáláshoz)

A tárgyak a restaurálás után:

Fotó: Mudrák Attila